

16. møde.

Onsdag den 4. november kl. 14.

Formanden: I skrivelser af 2. d. m. meddeler justitsministeren, at han ønsker skriftligt her i tinget at fremsætte:

Forslag til lov om ændringer i arveforordningen (arveklasserne)
og

forslag til lov om rigsretten.

I skrivelse af gårs dato meddeler fiskeriministeren, at han ønsker skriftligt her i tinget at fremsætte:

Forslag til lov om ind- og udførsel af fisk
og

forslag til lov om ophævelse af lov nr. 79 af 19. marts 1930, jfr. lov nr. 91 af 31. marts 1936 og lov nr. 524 af 22. december 1947, om oprettelse af et fiskeriråd.

Folketingsmand Viggo Starcke har meddelt mig, at han ønsker her i tinget at stille følgende forespørgsel til økonomi- og arbejdsministeren:

Vil økonomi- og arbejdsministeren redegøre for forhandlingerne i OEEC i Paris og for den stilling til forslaget om fremme af liberaliseringen til 100 pct., som ministeren har indtaget?

Fra det norske stortings Nobelkomité har jeg modtaget eksemplarer af en skrivelse vedrørende uddeling af Nobels fredspris for 1954.

Eksemplarer af skrivelsen er fremlagt i læseværelset.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Jeg skal herved have den ære for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændringer i arveforordningen (arveklasserne).*

Hovedgrundlaget for gældende dansk ret om arv er arveforordningen af 21. maj 1845. Det har naturligvis ikke kunnet undgås, at denne lov i tidens løb har måttet ændres på en række punkter, og jeg kan her særlig nævne reglerne om ægtefællers arveret og uskiftet bo, der nu indeholdes i en selvstændig lov, der blev vedtaget i 1926.

Der blev i 1936 under den daværende justitsminister, K. K. Steincke, nedsat en kommission, der fik til opgave at overveje spørgsmålet om en revision af hele arvelovgivningen. Kommissionen, der bestod af professor Borum, tidligere højesteretspræsident Frølund og sparekassedirektør Dybdal, afgav betænkning i 1941. Betænkningen indeholdt forslag til en ny arvelov med tilhørende bemærkninger.

Kommissionens lovudkast, der i princippet byggede på den nedarvede ret, indeholdt en kodifikation af de gældende arveretlige regler og af domspraksis på dette område. På forskellige områder blev der dog foreslået ændringer i forhold til gældende ret. Jeg skal ikke her komme nærmere ind på kommissionsudkastet, men henvise til bemærkninger til det lovforslag, der nu er fremsat. Blot skal jeg fremhæve kommissionens forslag om en væsentlig begrænsning i slægtens legale arveret — en begrænsning, der er fulgt i det foreliggende forslag.

Arvelovskommissionens betænkning dannede grundlag for de forslag til ny arvelov, der blev fremsat i rigsdagssamlingen 1946—47 (i december 1946 og i april 1947) af den daværende justitsminister, Elmquist. Begrænsningen af slægtens legale arveret var dog af mindre omfang end den, kommissionen havde foreslået.

Lovforslagene blev ikke færdigbehandlet, men efter hvad der er oplyst for mig, viste de forhandlinger, der blev ført i det nedsatte landstingsudvalg, bl. a., at der var en ret afgørende modstand mod forslagets relativt ringe beskæring af den legale slægtsarv. Der syntes at være mest tilbøjelighed til at vende tilbage til arvelovskommissionens afgrænsning af slægtsarven.

[Justitsministeren.]

Det lovforslag, jeg i dag fremsætter for det høje folketing, vedrører jo kun en lille del af arvelovskomplekset, og det har ikke været tanken at tage stilling til arvelovskommissionens forslag til en samlet revision af arvelovgivning.

Som det er nævnt i bemærkningerne til lovforslaget, er der fornylig taget initiativ til et nordisk lovsamarbejde på dette område. Under disse omstændigheder anser justitsministeriet det for uhensigtsmæssigt nu at tage stilling til spørgsmålet om en samlet revision af arvelovgivning. Man bør, synes jeg, afvente resultaterne af det kommende nordiske samarbejde. Dette gælder så meget mere, som det jo har vist sig, at det nordiske lovsamarbejde har haft en overordentlig stor værdi på mange andre lovgivningsområder.

Der vil herefter gå nogen tid, før en almindelig arvelovsreform kan overvejes påny. Jeg mener imidlertid ikke, det vil være rigtigt at lade spørgsmålet om slægtens legale arveret hvile så længe.

Som der nærmere er redegjort for i bemærkningerne, går den legale arvefølge efter gældende ret så langt, at endog arveladerens tipoldeforældre og deres afkom er med i arveklasserne. Denne ordning er utidssvarende, når man har samfundsforholdene og slægtens betydning i dag for øje. Når hertil kommer, at denne vide arveret medfører ikke ubetydelige praktiske vanskeligheder, bør man efter min opfattelse straks gennemføre en reform her, og dette vil ikke præjudicere det kommende nordiske arvelovssamarbejde.

Det forslag, jeg har stillet, går ud på at ophæve 4. og 5. arveklasse, d. v. s. afskære oldeforældre og tipoldeforældre og deres afkom, og dele 3. arveklasse, således at bedsteforældre og onkler og tanter bevarer den legale arveret, men fætre og kusiner og deres afkom afskæres.

Dette er i overensstemmelse med arvelovskommissionens forslag. Det stemmer med gældende svensk ret, medens i Norge grænsen er draget lidt anderledes, idet fætre og kusiner, men ikke disses afkom, er arveberettede.

De praktiske hensyn, der for mig har været afgørende for fremsættelsen af dette lovforslag, er de sidste arveklassers ringe

betydning, når man ser på størrelsen af de beløb, der tilfalder disse klasser sammenholdt med de ofte meget store besværligheder, som det volder skifteretterne at finde frem til de fjernere beslægtede i dødsboerne.

Jeg skal her fremdrage nogle tal, der hidrører dels fra arvelovskommissionens betænkning, dels fra de sidste års arvestatistik:

For 3. arveklassens vedkommende viser statistikken, at der i de 4 femårsperioder fra 1919—20 til 1938—39 er tilfaldet denne klasse henholdsvis 1,1; 1,8; 1,5 og 1,3 pct. af de samlede arvebeløb. Antallet af arvelodder i klassen udgjorde i de samme perioder henholdsvis 3,5; 4,0; 3,6 og 3,6 pct. af det samlede antal lodder. I finansåret 1950—51 udgjorde det tilsvarende tal for arvebeløbene 1,4 pct. og for arvelodderne 2,8 pct.

Ved bedømmelsen af disse tal må det tages i betragtning, at statistikken er en arveafgiftsstatistik. Det kan derfor ikke ses, om arven er tilfaldet den pågældende slægtning i kraft af den legale arvefølge, eller om den er tillagt ham ved arveladerens testamente som følge af et særligt tilknytningsforhold mellem dem.

For at få forholdet mellem legal arv og testamentsarv indenfor 3. arveklasse nærmere belyst lod arvelovskommissionen foretage en statistisk undersøgelse heraf. Jeg kan herom henvise til betænkningens side 38 og skal her indskrænke mig til at nævne nogle enkelte tal.

Det viste sig ved denne undersøgelse, der angik femåret fra 1933—34 til 1937—38, at den legale arv i 3. arveklasse i disse år androg gennemsnitlig ca. 650 000 kr. om året. Testamentsarven beløb sig i samme periode til gennemsnitlig 2 550 000 kr. årlig. Det samlede tal for legalarv og testamentsarv — ca. 3 200 000 kr. — må endvidere ses i sammenhæng med de samlede arvebeløb til alle arveafgiftsklasserne, der i nogenlunde samme periode androg gennemsnitlig ca. 250 000 000 kr. årlig.

Disse tal viser med al ønskelig tydelighed, at den legale arveret i 3. arveklasse spiller en meget lille praktisk rolle. Hertil kommer, at de beløb, der er tale om, spredes på et relativt stort antal personer.

Forsåvidt angår 4. og 5. arveklasse, findes der ingen brugbare tal. Der foreligger kun en arveafgiftsstatistik. Tallene for vedkommende afgiftsklasse omfatter imidlertid også

[Justitsministeren.]

arv til ubeslægtede. Statistikken viser, at der i femåret fra 1934—35 til 1938—39 er tilfaldet slægtninge i disse arveklasser og ubeslægtede personer gennemsnitlig ca. 12 500 000 kr. årlig af et samlet arvebeløb på gennemsnitlig ca. 250 000 000 kr. årlig. De tilsvarende tal for 1950—51 udgør henholdsvis ca. 15 500 000 kr. og ca. 400 000 000 kr. Det kan imidlertid ikke ses, i hvilket omfang arven er tilfaldet slægtninge, eller om den i bekræftende fald er tilfaldet dem som legal arv eller som testamentsarv. Andre statistiske oplysninger til nærmere belysning af dette forhold findes ikke. Det er imidlertid min opfattelse, at det må være berettiget udfra tallene for 3. arveklasse at slutte, at den altovervejende del af arven i sidste arveafgiftsklasse er tilfaldet ubeslægtede eller er gået til beslægtede i kraft af testamente. Arvelovskommissionen udtaler da også herom, at man kan gå ud fra, at den legale arv til 4. og 5. arveklasse er ganske forsvindende.

Jeg mener herved at have belyst de praktiske hensyn, der har været den afgørende grund for mig til at fremsætte dette lovforslag om en begrænsning af arveklasserne i overensstemmelse med det, der også var arvelovskommissionens tanke.

Jeg gør opmærksom på, at delingen af 3. arveklasse rejser det spørgsmål, om der skal foretages en tilsvarende ændring af arveafgiftsloven, således at de slægtninge, der afskæres fra legal arveret, nemlig fætre og kusiner og deres afkom, fremtidig i arveafgiftsmæssig henseende behandles på samme måde som ubeslægtede.

I øjeblikket følger arveafgiftsloven principielt arvelovens arveklasser, men dog således, at slægtninge i 4. og 5. arveklasse svarer samme arveafgift som ubeslægtede arvinger. Dette spørgsmål overvejes for tiden af finansministeren og vil formentlig blive foreslået løst ved et lovforslag fra hans side.

Den foreslåede begrænsning af den legale arveret indebærer, at der — i hvert fald teoretisk — vil tilfalde staten arv i videre omfang end hidtil. Efter gældende ret tilfalder en afdøds efterladenskaber jo staten, når der ikke findes legale arvinger og der heller ikke lovligt er disponeret over dem ved testamente. Det er dog yderst tvivl-

somt, hvor meget de foreslåede ændringer vil betyde i så henseende, idet man nok kan gå ud fra, at de nye regler i et vist omfang vil indeholde et yderligere incitament til at oprette testamente.

Med hensyn til statens arveret har der som bekendt i de senere år rejst sig røster for at indføre den ordning, at forladt arv ikke længere skulle indgå i statskassen, men tilfalde en særlig fond, en såkaldt arvefond, på samme måde som i Sverige. Fondens indtægter tænktes anvendt f. eks. til støtte af ungdommens uddannelse eller til børneforsorgsformål. Det er ikke min tanke at komme nærmere ind på dette spørgsmål her, men jeg er klar over, at det nok ville være rimeligt senere at vende tilbage til det — eventuelt i forbindelse med overvejelser om anvendelsen af arveafgifterne.

Med disse bemærkninger skal jeg tillade mig at anbefale lovforslaget til hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Endvidere tillader jeg mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om rigsretten*.

Bestemmelserne i den nylig vedtagne grundlovs § 59 om rigsrettens sammensætning og dens § 60 om rigsrettens kompetence har nødvendiggjort en ændring af den nugældende lov om rigsretten af 3. marts 1852.

I forbindelse med grundlovsforslaget i 1939 vedtoges en ny lov om rigsretten; den gamle lov fra 1852 havde vel virket tilfredsstillende og havde tidligere end retsplejen iøvrigt indført offentlighed, mundtlighed og umiddelbarhed i bevisførelsen. I forbindelse med de ændringer, som grundloven nødvendiggjorde, fandt man det dog ønskeligt at underkaste denne gamle lovs bestemmelser en revision under hensyn til de efter 1852 stedfundne ændringer i lovgivningen, navnlig retsplejelovgivningen. Man lagde herved vægt på i vidt omfang at bevare den gamle lovs system og sprogbrug.

Forslaget, der blev vedtaget som lov nr. 115 af 15. marts 1939, skulle træde i kraft samtidig med grundloven, men da grundlovsforslaget ikke blev godkendt, trådte rigsretsloven følgelig aldrig i kraft.

Det nu foreliggende forslag til rigsretslov er i det væsentlige identisk med loven fra